

సింధూ వైభవానికి వందేండ్లు

భారతావనికి ఎందరో వచ్చారు..కళాభివృద్ధి ఇక్కడ హకుం చేశారు!దోమకుసుంత దోమకున్నారోమనకు బతకాదని గేలి చేశారు. ఇక్కడి వాళ్ళకు కట్టాటోట్టూ, నాగరికత నేర్పించే తామని చరిత్ర రాసుకున్నారు.కానీ, మన వైభవం ఏనాడీదో చాటి చెప్పింది సింధూ నాగరికత. వేల సంవత్సరాల కిందట ఏండ్లు కొనసాగిన సింధూ వైభవం.. ప్రపంచానికి పాఠం. నేటి మన మేటి జీవన విధానానికి మూలం. పరిపాలనలో సూత్రాలు, గృహనిర్మాణంలో చిత్రాలు, వ్యవసాయంలో విధానాలు.. అత్యున్నత జీవనశైలికి అలవాటై, భారతదేశ అస్తిత్వాన్ని చాటి చెప్పిన సింధూ నాగరికత వైభవం వెలుగు చూసి వందేండ్లు అయింది.2024% ఇది ప్రాచీన భారతదేశ వైభవం సింధూ నాగరికత బయల్పడిన శతాబ్ది సంవత్సరం. అయితే, చాలామందికి మనదేశ చరిత్ర, సంస్కృతి మూలాల గురించి అంతగా తెలియవనే చెప్పుకోవాలి. అసలు భారతదేశ చరిత్ర సింధూ నాగరికతతో మొదలవుతుంది. ఇది దాదాపు ఐదువేల ఏండ్ల ప్రాచీనమైంది. అంటే అంతకుముందు మనషులు లేరని కాదు.. అదంతా అదేమ దశ. చాడిన వస్తువుల ఆధారంగా జీవిత విధానం తెలుసుకోవాల్సిందే! అదే సింధూ నాగరికతలో ప్రజలకు తమదైన పట్టణ ప్రణాళిక, ఆరాధన, లిపి సంప్రదాయాలు ఉన్నాయి.ఈ నాగరికత ప్రధానంగా సింధూ, దాని ఐదు ఉపనదులు, ఛాల్ ఏడారిలో ఇంకిపోయిన సరస్వతీ నదుల కేంద్రంగా భారత్, పాకిస్తాన్ దేశాల్లో విస్తరించింది. ప్రసిద్ధ నగరాలైన హరప్పా, మొహెంజోదారో దేశ విభజనతో పాకిస్తాన్‌కు వెళ్లిపోయాయి. గుజరాత్‌లోని లోఠాల్, రాజస్థాన్‌లోని కాలిబంగ్, హర్యానాలోని రాఖిగఢ్ భారత్‌లో ప్రసిద్ధ స్థలాలు. పూరావస్తు వివరాల జోలి అలా ఉంచితేగో! భారతీయుల ఆరాధనకు సంబంధించిన కోనేరు, పశుపతి రూపంలో శివుడు, అమృతాంజి ఆరాధనకు మూలాలు సింధూ నాగరికతలోనే ఉండటం విశేషం.పందేళ్ళకు ముందుగా% సరిగ్గా చెప్పాలంటే 1924 సెప్టెంబర్ 20 కంటే ముందు వైలు నది ప్రవహించే ఉజ్జస్త్రి, యూఫ్రటిస్-టిగ్రిస్ నదుల పరివాహక ప్రాంతమైన మెసపొటేమియా (ఇప్పటి ఇరాక్) పంటి దేశాల్లోని అతికొద్ది నదీ తీర మైదానాలలోనే అత్యంత పూరావస్తునైన నాగరికతలు మనుగడ సాగించాయని నమ్మేవారు. కానీ, ఆ రోజున అప్పటి భారత పూరావస్తు శాఖ అధికారి సర్ జాన్ మార్షల్ ‘ఇలస్ట్రేటెడ్ లండన్ న్యూస్’ పత్రికలో ‘ఫస్ట్ లైట్ ఆన్ లాంగ్ ఫర్వైట్ నివిలైజేషన్’ (దీర్ఘకాల విస్తృత నాగరికతపై తొలి వెలుగు) అనే వ్యాసం రాశాడు. దీంతో భారతదేశంలో కూడా ప్రపంచ నాగరికతలతో సమానంగా తులతూగిన నాగరికత ఒకటి వర్ధిల్లిందని మొట్టమొదటిసారిగా ప్రపంచానికి తెలిసింది.ఆ వ్యాసంలో మార్షల్ అనాటికి భారత్‌లో బయల్పడిన రెండు నగరాలగా% హరప్పా, మొహెంజోదారో గురించే ప్రస్తావించాడు. ఆ తరువాత గడిచిన వందేండ్లుగా జరుగుతున్న పూరావస్తు తవ్వకాల్లో అలాంటివి సుమారు రెండువేల నగరాలు వెలుగు చూశాయి. ఆ నగరాలలో బయల్పడిన పూరావస్తు విశేషాల విశ్లేషణ ఈ సింధూ మైదాన ప్రాంతంలో వర్ధిల్లిన నాగరికత ప్రపంచంలోని ఇతర నదీ తీర మైదాన ప్రాంతాలకు వ్యాపించిందని తెలియజేసింది.

అరిగ్గాండర్ కాలం నుంచే

సుమారు 2350 ఏళ్ళ కిందట గ్రీకుమీరుడు అరిగ్గాండర్ ప్రపంచ దండయాత్రలో భాగంగా భారతదేశ వాయవ్య సరిహద్దుల వరకు వచ్చాడు. అప్పుడు ఆయన పరివారంలోని కొంతమంది హరప్పా-మొహెంజోదారో

నగరాల శిథిలాలను చూశారు. అంత పెద్దదిబ్బల వెనుక చారిత్రక అంతర్యమేమిటో తెలియక విస్మయపోయారు. 1826లో కూడా ఐరోపా ఖండానికి చెందిన పరిశోధకుడు ఆ దిబ్బలను చూసి ఆశ్చర్యపోయాడట. ఆ దిబ్బలలో% ప్రత్యేకించి హరప్పా దిబ్బలలో 1850లలో రైల్వే లైన్ నిర్మాణం కోసం కాంక్రీట్‌పై పెద్ద ఎత్తున ఇటుకలను తరలించారు.దాన్ని అప్పటి భారత పూరావస్తు శాఖ అధికారి అరిగ్గాండర్ కన్స్ట్రక్టు చూస్తూ ఊరకుండిపోయాడట. చివరికి 1920లో పూరావస్తు శాఖ అధికారి రఖల్ దాన్ ఔనర్స్ మొహెంజోదారో దిబ్బలపైనున్న 2వ శతాబ్దం నాటి కుషాన రాజుల కాలపు బౌద్ధస్తూపం, దానికి అనుబంధంగా ఉన్న బౌద్ధ ఆరామ, విహారాలను బయల్పరిచే తవ్వకాలు చేపట్టాడు. ఆ సమయంలోనే చాటి కింద అత్యంత ప్రాచీన మహానగరపు అనపాళ్ళ ఉండటాన్ని గుర్తించాడు.అనంతరం దశాబ్ది కాలంలో (1921-31) జరిపిన తవ్వకాలలో పాకిస్తాన్‌లోని సింధ్ రాష్ట్రంలో ఉన్న మొహెంజోదారోలో అంతకుమునుపు రెండు మూడు సహస్రాబ్దాల ముందే అత్యంత ప్రాచీన పట్టణ నాగరికత వర్ధిల్లిందని తెలిసింది. అదేకాలంలో దయారామ్ పోస్ట్ అనే మరో పూరావస్తు శాఖ అధికారి పాకిస్తాన్ పంజాబ్ ప్రాంతంలోని హరప్పా దగ్గర చేపట్టిన తవ్వకాలలో కూడా సమకాలీనంగా మరో మహానగరం వర్ధిల్లిందని తెలిసింది. సుమారు 650 కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న ఈ రెండు నగరాలూ సింధూ నది లోయలో ఉండటం వల్ల ఈ నగర నాగరికతకు ‘సింధూ లోయ నాగరికత’ అనే పేరు వచ్చింది.

నాగరికత విస్తృతి

ఆ తరువాత ఈ వందేండ్ల కాలంలో ఈ నాగరికతకు చెందిన వందలాది నగరాలు వెలుగు చూశాయి. 1947లో భారతదేశం నుంచి పాకిస్తాన్ విడిపోవడం వల్ల రెండు దేశాల్లోనూ ఇప్పటివరకు సుమారు 1500 ప్రదేశాల్లో తవ్వకాలు జరిపారు. భారతదేశంలో సింధూలోయ నగరాలు సరస్వతి, తపతి, నర్మద, గోదావరి నదుల లోయల్లో కూడా విస్తరించాయని తెలిసింది. ఇంకా దక్షిణంగా తీరంలోని నీల నది, జమనానదిలోని వైగ్ నది ప్రాంతాల వరకూ ఈ నాగరికత విస్తరించిందని కూడా వాదనలు ఉన్నాయి. ఉత్తర దిశలో టిబెట్‌లోని కైలాస పర్వతం వరకూ ఈ నాగరికత వ్యాప్తి చెందిందని పేర్కొంటారు. ఒక రకంగా చెప్పాలంటే సింధూ లోయ నాగరికత అనే తొలుత పేర్కొన్న అత్యంత సామాజిక క్రమంగా భారతదేశం అంతటా విస్తరించిందని తెలియజేస్తుంది.

భారత్ నుంచే వలసలు

హరప్పా, మొహెంజోదారో నగర శిథిలాల్లో లభించిన చిత్రిత పాత్రలు (ఐయింటిడ్ సెరామిక్ వేర్), లిఖిత ముద్రలకు మధ్యధరా సముద్ర తీర ప్రాంతాల్లో కూడా కొన్ని చోట్లకలతో లభించాయి. దీంతో సింధూ నాగరికతపై ఆ ప్రాంతాల ప్రభావం ఉందని తీలంత భావించారు. మొహెంజోదారో తవ్వకాలు చేపట్టిన రఖల్ దాన్ ఔనర్స్ ‘ఈ సంస్కృతికి తూర్పు మధ్యధరా ప్రాంతంలోని జజిజూ సంస్కృతితో ప్రత్యక్ష పరిచయం ఉంది’ అన్నాడు. ‘ఇక్కడి ఐయింటిడ్ సెరామిక్ వేర్, లిఖిత ముద్రల పోలికలు క్లీర్ దేశంలోని మినోవా పూరావస్తువుల్లో కనిపిస్తాయి’ అని కూడా ఆయన పేర్కొన్నాడు.ఆయనే ఇంకా ‘ఇక్కడి లిఖిత ముద్రలకు, మధ్యధరా ప్రాంతంలోని మైనసియా యుగంకు చిత్రలేఖికి ఒక సామ్యత కనిపిస్తుంది’ అని అన్నాడు. ఆయన వ్యాఖ్యల

ఆధారంగా సర్ జాన్ మార్షల్ సింధూ నాగరికత పశ్చిమ దేశాల నుంచి చొచ్చుకు వచ్చిన నాగరికత అని, ఆ తరువాత యుగాల్లోనూ చోటు చేసుకున్న మానవ వలసలే భారత ‘దేశీయ’ సంస్కృతి వృద్ధి చెందడానికి కారణం అని అభిప్రాయం వ్యక్తంచేశాడు. అయితే, అలా అని చెప్పడానికి స్పష్టమైన కారణాలూ కనిపించవని ఆయనే అన్నాడు. బలూవిస్తాన్‌లో లభ్యమైన చిత్రిత పాత్రలు, ఇతర వస్తువుల్లో సింధూ లోయలోని వస్తువులతో సామ్యత ఉంది. దీంతో భాషే వరమైన కారణాల నేపథ్యంలో మధ్యధరా ప్రాంతాలతో సంబంధాలు కలిగిన ద్రావిడ జాతులు అప్పటి భారత్‌లో ప్రవేశించాయని సర్ జాన్ మార్షల్ అన్నాడు.ఆ తరువాత కాలంలో పలువురు పరిశోధకులు ఓ పక్క సింధూ నాగరికతకు ద్రావిడ భాషే ప్రజల మూలాలు ఉన్నాయని చెప్తునే, బయటి దేశాల నుంచి వచ్చిన ఆర్యులు ఇక్కడి సింధూ నాగరికతను నాశనం చేసి తమ వైదిక నాగరికతను భారతదేశంలో విస్తరింపజేశారంటూ నిర్ధాంశీకరించారు. అలా భారతదేశానికి అనాది కాలం నుంచే దేశీయ స్వతంత్ర రాజకీయ, సామాజిక-సాంస్కృతిక వ్యవస్థలు లేవనే అర్థం స్ఫురించేలా వ్యాఖ్యానించారు. కానీ ఇటీవల ఢిల్లీకి వాయవ్యంగా 150 కి.మీ. దూరంలో హర్యానాలో ఉన్న రాఖిగఢ్‌లో లభించిన సింధూ నాగరికత పూర్వయుగానికి చెందిన మానవ కళాకరాల డీఎన్‌ఎ పరీక్షలు సింధూ ప్రజలు విదేశాల నుంచి వచ్చినవారు కాదని, ఈ దేశీయులేనని, వీరికి- అందమన్ దీవుల్లో నివసిస్తున్న ప్రజలకూ జన్మ్య సంబంధాలు ఉన్నాయని నిర్ధారించాయి.

బౌధాయన శ్రౌత సూత్రంలోనూ

ఇక శ్రీ.పూ. 6వ శతాబ్దానికి చెందినదిగా భావిస్తున్న ‘బౌధాయన శ్రౌత సూత్ర’ (18.44) లోని ‘ప్రత్యయన్ అమావసుః ప్రవద్రాజ’ అనే సూత్రం ‘పురూరపుడు- ఊర్వశి సంతానమైన అమావసుపు పరిశీకులైన గాంధార, పరశు, అలౌట్లలు వశ్చిను ప్రాంతాలకు వలసపోయి తమ పేర్లతో గాంధార, పర్షియా, అరబ్ క్ మొదలైన దేశాలను పాలించారు’ అని విశదం చేసింది. బర్మిలోని బోగజోయిలో లభించిన శ్రీ. పూ. 1380 నాటి వ్యాపార సంబంధ శాసనాలు ప్రస్తావించిన ఇంద్ర, మిత్రన్, ఉరువన్, నాసరీయ అనే దేవతలు భారత వైదిక దేవతల పేర్లే కావడం గమనార్హం.ఆ తరువాత రెండు శతాబ్దాలలో% అంటే శ్రీ.పూ.12వ శతాబ్దం నాటికి భారత్ నుంచి వలస వెళ్లిన ప్రజలు గ్రీసు దేశంలోని మినోవా- మైనసియా సంస్కృతిని నిర్మూలించి అక్కడ తమ సంస్కృతిని ప్రవేశపెట్టారు. అరబ్‌తోనైజేత్ శ్రీ.పూ. 3వ సహస్రాబ్దం అంతమయ్యే నాటికి అక్కడ భారత సంస్కృతి పరిధివిల్లింది.బౌధాయన శ్రౌత సూత్రం లోని ‘ప్రాజాయా ప్రవవాజ తస్యతే కురు పాంచాలః కాశీ విదేశః ఇత్యేతద్ ఆయనం ప్రప్రాజం’ అనే సూత్రం ‘పురూరప- ఊర్వశి సంతానమైన ఆయు తూర్పు వైపుకు వలసపోగా అతని సంతతివారే కురు పాంచాలులు, కాశీ విదేశాలూ ఆయాగురు’ అని ప్రస్తావించింది. శ్రీ.పూ.2వ సహస్రాబ్దంలో రాజస్థాన్‌లోని బన్స్ లోయలో వర్ధిల్లిన కాంస్య యుగ సంస్కృతి అక్కడి (వశ్చిమం) నుంచి తూర్పు వైపున గంగా మైదానంలో ఉన్న కురు పాంచాల, కాశీ (తత్వత్రప్రదేశ్), విదేశా (వాయుష్ట వీహర్) వైపు ప్రయాణించడం పూరావస్తు తవ్వకాల ద్వారా కూడా రుజువైందని భారత పూరావస్తు శాఖ సంచాలకులుగా చేసిననే బి.బి.లాల్ చెప్పారు.

భారతీయ సంస్కృతి మూలాలు

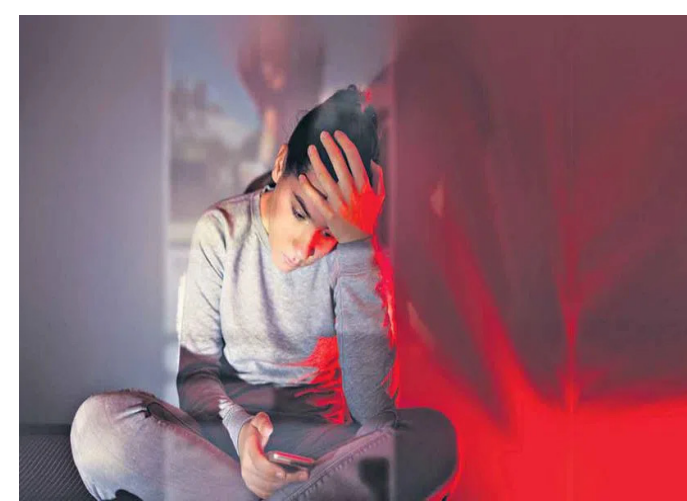
భారత్ పాకిస్తాన్ దేశాల్లో విస్తరించిన సింధూ-సరస్వతీ నదీ తీరాల్లో

వెలసిన నగరాల తవ్వకాల ద్వారా భారత దేశ సంస్కృతికి మూల రూపాలైన ఎన్నో విషయాలు వెలుగు చూశాయి. చాటిలో మత విశ్వాసాలు, లిపికి సంబంధించిన విషయాలు బాగా అసన్నీని రేకెత్తించాయి. మొహెంజోదారోలో వందేండ్ల కిందట విశాలమైన మందిరం (గ్రేట్ బాత్) అని తేలింది. రకరకాల పరిమాణాలు, రంగుల్లో లభించిన రంగ్ స్టోన్స్ ఉపరితలం, అడుగు భాగాలు వంకరబొంగకగా ఉన్నాయట. చాటిని రఖల్ దాన్ భర్తరీలు అని పేర్కొన్నారు. భర్తరీలు అంటే నిత్యం ప్రశాంతిచే హోమగుండాలు అని అర్థం. ఆ తరువాతి కాలపు తవ్వకాల్లో అందరూ నాగరికత ప్రజలు వూజించిన యోని, లింగం బొమ్మలు లభించాయి. వీటి సంయోజిత రూపమే తదనంతర కాలపు శివలింగంగా పరిణమించిందని చెప్పవచ్చు.

ద్రావిడ భాష కావచ్చు

తెలుగు, తమిళం, కన్నడ, మలయాళం మొదలైనవి ద్రావిడ భాషలు. వీటికి మూలం సింధూ ప్రజల భాష కావచ్చని కొంతమంది పూరావస్తు శాస్త్రజ్ఞులు, చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. సింధూ-సరస్వతి మైదాన నగరాల్లో లభించిన అతి ముఖ్యమైన వస్తువులు వివిధ రకాలైన చిత్రాలు, అక్షరాలతో కూడిన ముద్రలకు. వేలాదిగా లభించిన ఈ ముద్రలను స్క్రియెటెజ్, రాయి, పేస్ట్, ఏనుగు దంతాలతో చేశారు. కొన్ని రాగ్ కట్టిల కూడా లభించాయి. ఈ ముద్రలకు చాలావరకు చతురస్ర ఆకారంలో ఉన్నాయి. చాటిపైన ఇప్పటికీ సరిగా అర్థం కాకుండా ఉన్న రాతలను సర్ జాన్ మార్షల్ ‘చిత్రలిపి’ (పిక్టోగ్రఫిక్ స్క్రిప్ట్) అన్నాడు. చాటిపైన ఎద్దులు, కొమ్ము ఉన్న మృగం మొదలైన జంతువుల బొమ్మలు అసాధారణంగా కనిపిస్తాయి. అనంతర కాలంలో ఆ ముద్రలపై విశేష పరిశోధన చేసిన బరాచంద్ మహదేవ్ సుమారు 4 వేల ముద్రలకు పైన చిత్రితమైన యోగాసన మూర్తిని మార్షిమర్ వీల్ అనే పూరావస్తు శాఖ అధికారి ‘పశుపతి శివుడు’ కావచ్చని అభిప్రాయపడగా, ఒకరిద్దరు ఇటీవలి కాలపు పరిశోధకులు మాత్రం ఆ బొమ్మపై ‘సర్ప శైలి’ లిఖించిన అక్షరాలను ‘రిషభ నామన్ కళ’ అని చదివి, వృషభనాథుని కొడుకు భద్రతుడు పాలించిన భూభాగానే భారతదేశం అనే పేర్కొచ్చిందని తెలిపారు. కాగా, రెండేళ్ల కిందట చేసిన బెడ్జెట్ ప్రసంగంలో కేంద్ర ఆర్థిక మంత్రి నిర్మల సీతారామన్ సింధూ లిపిని చదవడం పూర్వయిందని అన్నాడు. అయినప్పటికీ ఆ లిపి, భాష, సాహిత్యం, చరిత్ర, సంస్కృతి తదితర విషయాలు సాధికారంగా, శాస్త్రీయంగా ప్రజలకు ఇంకా తెలియవలసి ఉంది.

సోషల్ లైఫ్‌లో డాక్టరేట్

ద్యూయల్ సీమ్ సోషల్ కాదు.. డబుల్.. ట్రిబుల్ సోషల్ మీడియా ఆశోంటలు.. వాడేస్తున్నారు. టైమ్ దొరికితే చాలుగా% స్టైప్ చేస్తూనే ఉంటారు.. లైక్లు కొడుతూనే ఉంటారు.. కామెంట్‌ల కంపోజింగ్ చూస్తే కళ్ళు తిరగాల్సిందే.. అట్టుంటది మనెళ్ల సోషల్ మీడియా వాడకం. కానీ, ఎప్పుడో.. ఎక్కడినుంచో.. సింపుల్‌గా ‘%అబ%..’ అంటూ ఓ మెసేజ్ వస్తుంది. దానికి మీరు రిట్యువై ఇస్తారు. అది మొదలు.. వర్చువల్ వరల్డ్‌లో ఓ యూట్యూబ్ వస్తుంది. అక్కడ ఆగిపోకుండా.. ముందుకు వెళ్ళారంటే ఊహించని ట్విస్టులు ఎదురవుతాయి. చాటి పర్యవసానాలు ఎలా ఉంటాయంటే..

తెలియని వ్యక్తి నుంచి వచ్చిన సందేశాన్ని..

సందేహించకుండా, స్పందిస్తేగో

అప్పటి వరకూ కష్టపడి కూడబెట్టుకున్న సంపాదన హరించుకుపోవచ్చు.

సిన్సియర్‌గా నిలబెట్టుకున్న మీ క్యారిక్చర్‌పై మచ్చ పడొచ్చు.

రాత్రి పగలు చదివి తెచ్చుకున్న ఉద్యోగం ఊడిపోవచ్చు.

ఫ్రెండ్ చెప్పే హామీ.. వర్చువల్‌గా వచ్చిన ఫ్రెండ్ రివెన్జ్ ఒకటి కాదని గుర్తుంచుకోండి.

ట్రోల్స్ పొంది ఉన్నాడే..

రియల్ కాదుగా.. వర్చువల్ లైఫ్ కదా అని విడి కనిపిస్తే దానికి వెంటనే స్పందించొద్దు. వెనకా ముందు ఆలోచించాలి. కనిపించిన కంటెంట్‌కి సంబంధించిన పూర్వాహాన్ని పరిశీలించాలి. ఒకవేళ ఏదైనా సున్నితమైన అంశంగా అనిపిస్తే.. అంతే సెన్సిటివ్‌గా స్పందించాలి. సోషల్ మీడియాలో అభిప్రాయాన్ని చెప్పడం ఓ అర్హ్వా భావించాలి. అంతకాదు.. ఎవరైనా ఏదైనా పోస్ట్ పెడితే దానిపై స్పందించడం వరకూ ఒకేగానీ.. చర్చ జరపడం మానుకోవాలి. నలుగురూ నాలుగు రకాలుగా చూస్తారేమోనా మీరు ఊతంగా మారొద్దు.సోషల్ మీడియాలో పోస్ట్ చేసిన కంటెంట్‌ని వ్యక్తిగతంగా స్వీకరించడం మానుకోవాలి. అప్పుడే సెగెటివ్ ఆలోచనలు రాకుండా ఉంటాయి. కంటెంట్ ఏదైనా మంచి తీసుకుని చెబును పక్కకు పెట్టాలి. నోరు జారితే ఎలా వెనక్కి తీసుకోలేమో.. సోషల్ మీడియాలో పోస్ట్ చేసిన కంటెంట్ కూడా అంతే! ఒక్కసారి పోస్ట్ చేశాక.. మన చేయ దాటి వెళ్లిపోతుంది. అందుకే రానీ భాషపైన కాదు.. ఫోటోలు.. వీడియోలనూ నిశితంగా పరిశీలించి పోస్ట్ చేయండి. అప్పుడే మీరు ట్రోలర్స్ బారిన పడకుండా ఉంటారు.

ఎక్కడ తగ్గో తెలియలి

అభిప్రాయాల్ని పంచుకోవడానికే సోషల్ మీడియా వేదికల్ని ఎంచుకుంటారు. పలు అంశాలపై అభిప్రాయాలను పంచుకుంటారు. ఈ క్రమంలో కొన్నిసార్లు అర్థవంతమైన చర్చలు జరగవు. ఇంకొన్ని సార్లు గాలివాటంగా మారొచ్చు. అలాంటివి మరొక్క చర్చ నుంచి తెలివితా వక్కు జరగడం మంచిది. మన వ్యూ మాయింట్నీని బలం చెప్పాలి. మరో విషయం ఏంటంటే.. ఏదైనా అంశంపై అందరూ రెస్పాండ్ అవుతున్నారని మీరూ స్పందించొద్దు. మీకు తెలిస్తేనే దానిపై మట్టాడండి. గుర్తుంచుకోండి.. మీ స్పందన మరో నలుగురిని ఆలోచింపజేసేలా ఉండాలి. అప్పుడే మీ ప్రొఫైల్‌కి ఫాలోవర్స్, ఫ్యాన్స్ పెరుగుతారు. ఇంకో విషయం ఏంటంటే.. మూడే బాగోకపోతే సోషల్ మీడియా వైపు వెళ్లకండి. డివైషన్‌లో ఉన్నప్పుడు మీరు చేసే హోస్టలు భవిష్యత్తులో విచ్చలు తేవచ్చు.

అన్‌లైన్ ఎఫైర్స్‌తో జాగ్రత్త

ఇంట్లో ఫ్యామిలీ సభ్యుల్ని దాటుకుని సోషల్ మీడియా సభ్యుల్ని కూడగట్టుకుంటున్నారు. పేరు, ఫోటో, ప్రొఫైల్ తప్ప మరో ఇతర ప్రొఫైలు లేకుండానే ఫ్రెండ్స్‌ను నెట్‌వర్క్‌గా పెట్టుకుంటున్నారు. రోజంతా ఎన్నో విషయాల్ని పోస్ట్ చేస్తూ పంచుకుంటున్నారు. ఈ క్రమంలోనే కొన్నిసార్లు పక్షిగతమైనవి కూడా పేర్ చేసుకుంటుంటారు. వాటిని ఆనగాగా చేసుకుని జరుగుతున్న మోసాలు ఎన్నో అందుకే ఈ అన్‌లైన్ ఎఫైర్స్‌ని మేనేజ్ చేయడానికి కొన్ని పరిధుల్ని నిర్ణయించుకోవాలి. ఎన్ని సమస్యలు వచ్చినా.. అయినవారితో పంచుకోవాలే తప్ప అన్‌లైన్ పరిచయస్థులతో పేర్ చేసుకోవద్దు. రియల్ లైఫ్‌లో ఫ్రెండ్ చెప్పే హామీ.. వర్చువల్‌గా వచ్చిన ఫ్రెండ్ రివెన్జ్ ఒకటి కాదని గుర్తుంచుకోండి. ఒంటరిగా అనిపిస్తే సోషల్ మీడియా వైపు చూడొద్దు.. ఫ్యామిలీ, ఫ్రెండ్స్ దగ్గరికి వెళ్లండి. ఎందుకంటే.. ఒంటరిగా ఉన్నప్పుడు తప్పులు దొర్లే అవకాశం ఉంటుంది. ఈ పరిస్థితుల్లో చేసే వీడియో చాట్‌లు, పోస్టు చేసే ఫోటోలు, మాట్లాడే కాల్స్.. మీతోపాటు మీ కుటుంబానికి ఇబ్బందులు తెచ్చిపెట్టొచ్చు.

కుటుంబమే కనిక్త

మనకు ఏ కష్టం వచ్చినా.. కళ్ళ కుటుంబం వైచే చూడాలి. వారి నుంచే బలం పొందాలి. ఒకవేళ ఇప్పటికీ అన్‌లైన్ ఎఫైర్స్‌ను నేతమంది అవుతున్నట్లుంటే.. ఫ్యామిలీ సోషల్ మీడియాకి దిగుబాల్ని సంప్రదించి నలచాలు, సూచనల్ని పాటించండి. సోషల్ మీడియా అనేది మనలోని కళాత్మక ఆలోచనలు పంచుకునే వేదిక మాత్రమే! అంతేకానీ కంప్లెట్ లేని లైఫ్‌ని లీడ్ చేయడానికి అవకాశంగా దాన్ని ఎంచుకోవద్దు. ప్రొఫైల్‌ని క్రియేట్ చేసుకున్నప్పుడే పరిధుల్ని రాసుకోవాలి. జీవిత లక్ష్యాన్ని చేరుకునే క్రమంలో సోషల్ మీడియాని ఓ సార్కొగా వాడుకోవాలి. విలువైన కంటెంట్‌ని క్రియేట్ చేయాలి. ‘పవర్ ఆఫ్ డేటా’ అనే ఫార్ములా మర్చిపోకుండా సోషల్ లైఫ్‌లో సక్సెస్‌ఫుల్‌గా ముందుకు సాగిపోవాలి.

ఇద్దరు జవాన్లను కిడ్నాప్ చేసిన ఉగ్రవాదులు ఒకరు మృతి

జమ్మూ కశ్మీర్ అనంతనాగ్ జిల్లాలో ఇద్దరు ఆర్మీ జవాన్లు కిడ్నాప్‌కు గురయ్యారు. కాకర్‌నాగ్ ప్రాంతం టెరిటోరియల్లో విధులు నిర్వహిస్తున్న ఇద్దరు జవాన్లను ఉగ్రవాదులు ఎత్తుకెళ్లారు. అయితే, ఓ జవాన్ ఉగ్రవాదుల చెర నుంచి తప్పించుకోగా.. మరో జవాన్ కోసం పోలీసులు ఆ ప్రాంతంలో సర్చ్ ఆపరేషన్ చేపట్టగా శవమై పడినందుకు మంగళవారం అనంతనాగ్ అటవీ ప్రాంతంలో అధికారులు యాంట్ టెర్రిల్ ఆపరేషన్ చేపట్టిన విషయం తెలిసిందే. ఆ సమయంలోనే టెరిటోరియల్ ఆర్మీ యొక్క 161 యెనిట్‌కు చెందిన ఇద్దరు జవాన్లను ఉగ్రవాదులు కిడ్నాప్ చేసినట్లు ఆర్మీ అధికారి ఒకరు బుధవారం ఉదయం తెలిపారు. వారితో ఓ జవాన్ ఉగ్రవాదుల చెర నుంచి తప్పించుకున్నట్లు చెప్పారు. తప్పించుకున్న సైనికుడికి రెండు బుల్లెట్ గాయాలు కూడా అయినట్లు తెలిపారు. గాయపడిన జవాన్‌ను చికిత్స కోసం ఆసుపత్రికి తరలించినట్లు చెప్పారు. అతని పరిస్థితి నిలకడగానే ఉందని సదరు అధికారి వెల్లడించారు.మరోవైపు కిడ్నాప్‌కు గురైన మరో జవాన్ కోసం ఆ ప్రాంతంలో పెద్ద ఎత్తున గాలింపు చర్యలు చేపట్టగా.. అతని డెడ్‌బాడీ దొరికటన్న సదరు వర్ణలు తెలిపారు. మృతి చెందిన జవాన్ శరీరంపై బుల్లెట్ గాయాలు ఉన్నట్లు తెలిసింది. ఈ ఘటన స్థానికంగా తీవ్ర కలకలం రేపింది.